

اپلیکیشن «سایه» با وصل کردن گروه‌های جهادی و خیریه به نیازمندان، کمک‌رسانی را سریع‌تر و واقعی‌تر می‌کند

شبکه هوشمند جهادی‌ها

یک روز سیل، یک روز زلزله و یک روز کرونا! اینها بخشی از مصائب و مشکلاتی است که در گذر زمان، البته نه خیلی طولانی و با فاصله گریبانگیر ما و خیلی از مردم دنیا شده و می‌شود. در مواجهه با چنین شرایطی، اما دولت‌ها و نهادهای مختلف وظیفه اصلی امداد و کمک‌رسانی و بهبود وضع موجود را برعهده دارند؛ وظیفه‌ای که در بسیاری از مواقع و موارد به هر دلیلی آن طور که باید انجام نمی‌شود و بیش از آنکه گرهی را باز کند، خود زخمی جدید برای مردم در بحران مانده ایجاد می‌کند. برای مثال همین ماجرای اخیر و البته در جریان کرونا را ببینید. در این اپدیدی و همه‌گیری جهانی بسیاری از کشورها درگیر شیوع کرونا و ابتلا و جان باختن تعداد زیادی از شهروندان خود شده‌اند. اما در همین وانفسا نیز برخی کشورها عملکرد بهتری را از خود نشان داده‌اند و در روزهایی که همه چیز تحت تاثیر کرونا بود، از جمله اقتصاد، سیاست،

فرهنگ و... آنها توانسته‌اند با بهره‌گیری از بازوهای اجرایی متفاوت کمی از بار سنگین شیوع کرونا بر کشورشان را کم کنند. لایه‌لای این کشورهایی که توانستند، در شرایط سخت و عجیب کرونایی و در ایامی که حتی تحریم‌ها هم پابرجا مانده است، ایران نیز نسبتاً خوش درخشید و مردمش حماسه ماندگاری را خلق کردند تا شاید اگر روزی کرونا دست از سر بشریت برداشت و شورش کم شد، کتاب‌ها و داستان‌ها درباره این حماسه‌آفرینی نوشته شود. در روزهایی که خیلی از کشورها عاجز از تامین و تولید مایحتاج اولیه و البته اقلام بهداشتی بودند، در ایران عده‌ای از مردم پای کار آمدند و با تولید همین اقلام بهداشتی آنها را به‌رايگان در اختیار هم‌نوعان خود قرار دادند. در روزهایی که مردم بسیاری از کشورهای دنیا از جمله همین ایران خودمان در حال گنگیدن با فقر و نداری بودند و هستند، خصوصاً به‌خاطر

شیوع کرونا و تعطیلی کسب‌وکارها، تعدادی از مردم و گروه‌های مردمی و جهادی پای کار آمدند و با جمع‌آوری و توزیع بسته‌های غذایی و... دست هم‌نوعان‌شان را گرفتند. هیچ‌کس نمی‌تواند منکر این باشد که تعداد زیاد تخت‌های بیمارستانی، تخت‌های مراقبت‌های ویژه و کیت‌های تشخیصی کرونا در روند مقابله با شیوع این بیماری مفید خواهد بود، اما سوای اینها حداقل در ایران با وضعیت نسبتاً نامطلوب تخت‌های بیمارستانی و... این مردم بودند که برگ برنده‌ای در مواجهه با شیوع کرونا نشان دادند و با همت کادر درمان و دستگیری عمومی تاحدی بر کنترل شیوع کرونا فائق آمدند. پس اگر روزی قرار بر روایت‌نگاری روزهای کرونایی باشد، در کنار مجاهدت‌های برخی مسئولان و کادر زحمتکش درمان کشور، باید پرترنگ و ماندگار از مجاهدت‌های مردم، گروه‌های مردمی و جهادی هم بنویسیم.

برای اطلاع از فعالیت‌ها و میزان تلاش گروه‌های مردمی و جهادی پیش‌تر گفت‌وگوهایی را انجام داده‌ایم و اطلاعاتی را منتشر کرده‌ایم، اما آن موقع هم بعد از پیام مقام معظم رهبری به گروه‌های جهادی و هم بعد از هر اتفاق و حادثه‌ای که این طور مردم برای کمک به هم‌نوعان خود بسیج می‌شوند، یک مساله حساسی سوال برانگیز و مشکل‌ساز شده است؛ اینکه آیا ما یک بانک اطلاعاتی جامع هم از گروه‌های مردمی و توان خدمت‌رسانی آنها و هم از نیازمندان داریم که درمواقع اضطرار از آن استفاده کنیم و به‌صورت هدفمند و حساب‌شده کمک و خدمات را به نیازمندان برسانیم؟ پیگیری این مساله و همچنین معرفی و پیگیری وضعیت یک پلتفرم خدمت‌رسانی به نیازمندان باعث شد چند خطی درباره این ماجرا و اثرگذاری برخی اقدامات و نهادهای بنویسیم.

پلتفرمی برای هم‌افزایی خیریه‌ها

طبقه دوم ساختمان قرارگاه جهادی امام رضاع)، تیم پلتفرم «سایه» در حال کار بودند، حول و حوش ساعت ۱۲ قرار می‌بمیر این پلتفرم داشتیم تا هم سایه را معرفی کند (هرچند حالا بعد از چندسال فعالیت شاید برای خیلی‌ها آشنا باشد)، هم در ارتباط با خدماتی که در این پلتفرم به نیازمندان ارائه می‌شود، توضیحاتی بدهد. علی حاجوی، مدیر سایه در گفت‌وگو با «فرهیختگان» در ارتباط با این پلتفرم گفت: «سایه در واقع پلتفرمی است که شعارش شفافیت است و بستری است که توان توانمند و نیاز نیازمند را به هم وصل می‌کند. در این داستان خیریه‌های مختلفی حضور دارند و نحوه کار به این صورت است که ما در سایه نیازمند معرفی نمی‌کنیم، بلکه خیریه‌هایی که حضور دارند ثبت‌نام و بعد تاییدیه نیازمند و نیازش را ثبت می‌کنند و از سوی دیگر شبکه توانمندهایی که به این سایت مراجعه می‌کنند هم می‌توانند نام و مشخصات خیریه را ببینند و کمک کنند. این پلتفرم واسطه‌ای است که توانمندها را مستقیم به خیریه وصل می‌کند و اینجا نقش تسهیل‌گر را دارد. تا الان بیش از هزار و ۷۸۰ خیریه در این پلتفرم ثبت شده‌اند و تعداد نیازمندان هم ۲۳۰ هزار نفر در سطح کشور است که بیشترین آن در تهران و متشکل از حدود ۷۰ هزار خانواده است که حدود ۱۵۰ هزار نفر می‌شوند. روال کار هم در سایه برای خیریه‌ها این طور است که هر خیریه‌ای بهتر کار کند و نیازهای خود را دقیق‌تر معرفی کند می‌تواند بیشتر از این پلتفرم بهره‌برند.»

اشتغال بهترین و بسته‌های معیشتی پرمخاطب‌ترین حوزه

حاجوی با بیان اینکه خیریه‌ها در حوزه‌های مختلفی اعم از آموزش، درمان، اشتغال، جهیزیه و... فعالیتند، گفت: «آمارها معمولاً نشان می‌دهند نیازهای معیشتی بیشتر از سایر نیازهاست، ولی هدف ما این است که نیازهای حوزه اشتغال بیشتر تامین شود. خیریه‌هایی که در آن حوزه نیازهای خود را ثبت می‌کنند کمک‌های بیشتری را جذب می‌کنند، چون برای مردم هم جذاب‌تر است؛ پنج میلیون نفر توانمند شوند بهتر است تا اینکه ۴۰۰ هزار تومان برای بسته غذایی بدهند. مردم بیشتر به این حوزه تمایل دارند. اشتغال امری تخصصی است، خیریه‌ای هم که در این حوزه فعال است باید تخصصی باشد. با این حال همانطور که گفتیم در این حوزه و شرایطی که الان وجود دارد نیازهای معیشتی و بسته‌های غذایی بیشتر است و لوازم منزل و جهیزیه از جمله نیازهای سطح بالاست و بعد از آن هم حوزه درمان آمار بالا و قابل توجهی را به خود اختصاص داده است.»

توزیع بسته غذایی بین ۷۰ هزار خانواده نیازمند تهرانی

مدیر مجموعه سایه در ادامه به شرایط خاص کشور بعد از شیوع کرونا اشاره کرد و گفت: «با اتکا به اطلاعات ۷۰ هزار خانوار تهرانی که در دست داریم و با هماهنگی دوطرفه با خیریه‌ها بسته غذایی را تهیه و بین آنها توزیع می‌کنیم، ارزش هر بسته حدود ۲۵۰ هزار تومان است که در خرید عمده ۱۷۰ هزار تومان برای ما تمام می‌شود. گفتیم ۸۸ هزار تومان آن را خیریه‌ها تامین کنند و بقیه را ما با شبکه خیرین تامین می‌کنیم و در اختیار خانواده‌های نیازمند قرار می‌دهیم. نکته دارای اهمیت در این کمک‌رسانی‌ها این است که در سایه دیتاها به‌روز می‌شود. آدم‌هایی که اسم‌شان ثبت شده و نیازمند هستند، اکثراً مستاجرند و تغییر آدرس‌شان خیلی زیاد است. بعضی‌ها ۶ ماهه و حتی در بعضی موارد قراردادهای یک‌ماهه هم دیده می‌شود. این بسته‌ها حداقل کمک می‌کند این آدرس‌ها به‌روز شوند، چون به هر بهانه‌ای به نیازمند نمی‌شود زنگ زد و پرسید که آدرسش تغییر کرده است یا نه. باید چیزی بیزند تا متوجه شوند تغییر کرده و برای کارهای بعدی مشکلی پیش نیاید. پس ما هم در شرایط اضطراری مثل کرونا دیتای خوبی داریم، هم به خیریه‌ها برای کمک‌رسانی یاری می‌دهیم و هم اطلاعات خودمان را از این راه به‌روز می‌کنیم.»

تمام پروسه کمک‌رسانی چک می‌شود و در اختیار کمک‌کننده قرار می‌گیرد

در ابتدای صحبت، حاجوی از شفافیت به‌عنوان شعار اصلی سایه گفت و این مساله مهمی بود، خصوصاً وقتی مدت‌هاست بسیاری از افعال و اتفاقات و سوءاستفاده‌های مالی و... در پوشش خیریه‌ها رخ می‌دهد. برای همین از پروسه‌ای که در سایه طی و در نهایت منتج به شفافیت در امور خیریه می‌شود، پرسیدم و مدیر مجموعه سایه در پاسخ گفت: «ما در سایه دونوع کمک داریم؛ نقدی و غیرنقدی. مثلاً در نوع غیرنقدی شما در خانه کالایی دارید که می‌خواهید آن را در اختیار نیازمندی بگذارید. در سایه ثبت کالا می‌کنید و به خیریه وصل می‌شوید. خیریه به نیازمند تحویل می‌دهد و موظف است از شرایط عکس بگیرد و بازگذاری کند و شما در پروفایل شخصی که کمک کردید آن را می‌بینید که مثلاً این کالا تحویل فلان شخص شده است. چهره نیازمند مشخص نمی‌شود ولی عکس کالا و محل مشخص است که تحویل داده شده است. اما در حوزه نقدی که بیشتر از غیرنقدی هم توان داریم، پروسه این طور است که مبلغی را واریز می‌کنیم برای خیریه، خیریه موظف است که فاکتور رسمی و رسید پوز را درمورد آن کالا به ما بدهد و عکس بگذارد و مراحلش طی شود. چندوقت یکبار هم خودمان با نیازمند تماس حاصل می‌کنیم، چون خیریه‌ها در پروسه‌ای تایید می‌شوند که توسط معتمدهایی انجام می‌شود که در سطح کشور داریم. بعد در حوزه نیازهایی که ثبت می‌کنند دقت می‌کنیم، مثلاً نیازی نامربوط ثبت نشود یا یک تبلت برای بچه خردسال ثبت نشود، حالا شاید در بحث آموزشی نیاز شود ولی در جایی که نیاز و ضرورت نیست در آنجا ثبت نکنند. در آنجا چک می‌شود و سپس نیاز در پلتفرم قرار می‌گیرد. در آنجا که کمک می‌شود و دوستانی که مبلغ را واریز می‌کنند و پیگیری‌های بعدی را انجام می‌دهند که ببینند واقعا به آنجا رسیده باشد. به‌طور رندوم خیریه‌ها توسط ما در اینجا چک می‌شوند.»

ایده‌ای که می‌توان در کمیته امداد هم اجرا کرد

نهادها از جمله کمیته امداد حذف می‌شوند، چون دقیقاً کار آنها را می‌کند. ما پیشنهادش را هم داده‌ایم که کمیته امداد بازوی نظارت شود یا می‌توانیم کاری کنیم که کمیته امداد بیاید و پلتفرم این شکلی داشته باشد و همه اینها به یک جای مشخص وصل باشند و همه با اسم خودشان فعالیت کنند، نه لزوماً سایه. کمیته امداد همین پلتفرم را داشته باشد، کمالاتی این کار را برای آستان قدس انجام دادیم. با اسم امام رضاع) پلتفرمی زدیم و مانند پوسته به آنها دادیم، این کار باعث می‌شود همه دیتا یک‌جا باشد و از موازی کاری دور شویم، خدمات عادلانه توزیع شود و به هرکسی به تعداد برسد. اوایل وقتی تقاطع‌گیری می‌کردیم یک نفر از ۱۶ جا کمک می‌گرفت. این مشکلی ندارد به‌رحال نیازمند است. اما باید بدانیم این بسته‌ها به ۱۶ نفر نمی‌رسد، بلکه یک نفر است. می‌گویند مثلاً به این تعداد کمک کردیم، درحالی که یک نفر است. اینها هماهنگ است، ولی اینکه سازمان‌ها پای کار بیایند مهم است. بعضاً این پلتفرم را دیدند و تعریف کردند و ما منتظر واکنش‌های آنها هستیم. در ارتباط با توان پاسخگویی به نیاز مخاطبان از لحاظ فنی هم مشکلی نداریم. اخیراً آمار می‌دادند چهار پنج حمله خوب هکری به سایه شده، البته حمله زیاد می‌شود که دیتا را بیزند، منتها شبکه و امنیت شبکه که داریم قوی هستند و در این حوزه شک و مشکلی نداریم.»

حاجوی در ارتباط با تعامل سایه با سایر نهادها و سازمان‌ها گفت: «عموماً راس همه این سازمان‌ها، مجموعه ما را می‌شناسند. از آقای بختیاری امداد گرفته تا آقای فتاح همه اینها می‌دانند که چنین پلتفرمی موجود است، حتی در این جریان کرونا ما یک جلسه با بچه‌های وزارت ارتباطات داشتیم، چون آنها سر این داستان جدید که سازمان رفاه برای اینکه به هر نیازمندی کمک می‌شود باید در سامانه آنها ثبت شود می‌خواستند یک پلتفرم جدید فراهم کنند. با بچه‌های وزارت ارتباطات صحبت کردیم و جلسه گذاشتیم که دوباره چرا می‌خواهید چنین چیزی را بازگذاری کنید، وقتی سایه چنین بستری را آماده کرده است؟ جلسه هم برگزار شدند و منتظر نتیجه هستیم. بحث جدی هم شد که بیاییم و مشکلات امنیتی و هر موضوعی که وجود دارد، بررسی کنیم، دوفنر متخصص هم آمدند و گفتند که می‌خواهیم این کار را انجام دهیم. سوای اینها نهاد‌های مختلف، همچون بهزیستی کرمانشاه دیتایش را کامل اینجا روی سایه آورده است. خودشان هم از آن استفاده می‌کنند، چون اطلاعاتی در سایه وجود دارد و هروقت هرجا کاری بخواهند انجام دهند در عرض یک دقیقه فیلترگیری می‌کنند و مشخصات خاص را درمی‌آورند، در صورتی که قبل از این اصلاً نمی‌توانستند این کار را بکنند و اطلاعات در زونکن بود! نکته‌ای که در سایه وجود دارد، این است که اگر سایه پا بگیرد و مرجعیت پیدا کند دیگر یک سری

فعالیت حدود ۳۴ هزار حامی در سایه

در پایان حاجوی با بیان اینکه در سایه دوسه نفر مسئولیت برنامه‌نویسی و شبکه را برعهده دارند و چهارنفر بحث پشتیبانی و کار اجرایی را انجام می‌دهند، خاطر نشان کرد: «این مساله توزیع بسته غذایی اصلاً باب میل ما نیست. نیازمند تا زمانی که برایش نیاز تعریف نشود و کار نباشد آدرس او به‌روز هم شود، فایده ندارد. خیریه واقعا دغدغه دارد و برای نیازمند خود در حوزه‌های مختلف نیاز ثبت می‌کند، از نظر ما این طور خیلی بهتر است تا اینکه تعداد نیازمند‌های ما مدام بالا برود. از حدود هزار و ۸۰۰ خیریه‌ای که تاکنون ثبت شده است، مثلاً ۷۰۰ خیریه فعال و از خیریه‌های باارزش ما هستند، یک سری می‌آیند و همین طور ثبت می‌کنند. آنهاپی

برای نیازهای فوری کمپین ایجاد می‌کنیم

در قالب کمپین ایجاد و پیگیری و آن مساله را در کمترین زمان مرتفع می‌کنیم. با این همه دورنما در سایه بیشتر در مساله اشتغال است. ما هدف‌گذاری خود را روی حل مساله اشتغال گذاشته‌ایم. خیریه‌ای را که نیاز اشتغال می‌گذارد، سعی می‌کنیم یک جوری بالا بیاوریم که در چشم باشد، آنها خیلی بهتر هستند. موج بعدی یعنی بعد از توزیع بسته غذایی در روزهای کرونایی همین موضوع اشتغال است، چون بر اثر کرونا خیلی‌ها کارشان را از دست داده‌اند و باید برای آنها کاری کرد.»

ماجرای یکی از دوستانم در خوزستان را تعریف کردم که می‌گفت اینجا مردم از گرمای شدید نیازمند کولر هستند، اما هر بار خیریه‌ها و گروه‌های مردمی و جهادی برای آنها بسته غذایی می‌فرستند. برای حل‌وفصل این‌طور مسائل، برای نیازسنجی دقیق و انتخاب مناسب جامعه هدف چه کارهایی انجام شده است؟ این سوال بعدی من بود و حاجوی با تصریح این نکته که ما برای تامین نیازهای فوریت‌دار به سمت ایجاد کمپین رفته‌ایم، توضیح داد: «مثلاً بعضی اوقات می‌گوییم در یک استان ۱۰۰ کولر نیاز داریم، این نیاز را

کمیته امداد آمار ۲۴ میلیون نفر را به‌صورت پالایش‌شده در اختیار دارد

کردیم. او در بیان به «فرهیختگان» گفت: «کمیته امداد ۲۴ میلیون آمار پالایش‌شده از مخاطبان‌ش در نقاط مختلف کشور از طریق دولت دارد. این یعنی ما آمار خاص و خیلی ارزشمندی از نیازمندان و افرادی داریم که باید در شرایط خاص به آنها کمک کرد. دسترسی به این آمار و اطلاعات هم سخت نیست، ما هم به پلتفرم و هم به نرم‌افزار و سامانه دسترسی داریم تا با استفاده از آنها به این اطلاعات طبقه‌بندی شده برسیم. کمیته امداد در فواصل زمانی مشخص آمار و اطلاعاتی را از وزارت رفاه می‌گیرد و آنها را به‌روزرسانی می‌کند. مضاف بر این کمیته امداد با حدود ۹۰۰ گروه جهادی براساس مأموریت‌هایی که تعریف کرده، در حال کار است. این گروه‌های جهادی هم در حوزه‌های مختلف خدمت‌رسانی فعال هستند، هم در روزهای کرونایی همراه کمیته امداد بوده‌اند و در سایر ایام و اتفاقات و برنامه‌ریزی‌های مدونی صورت می‌گیرد.»

حتی یک‌بار هم از چنین موهبتی بهره‌مند نشده است. به‌همین خاطر و خارج از فضای استارت‌آپ‌ها و فعالیت‌هایی نظیر سایه و کارهایی که این پلتفرم پیش می‌برد و در یک اشل بزرگ‌تر، بد نیست نگاهی به سازمان‌ها و نهادهای متولی بزرگ‌تر هم بیندازیم. برای مثال قدرت و میزان فعالیت‌هایی که نهادی همچون کمیته امداد در این پروسه می‌تواند داشته باشد، قابل مقایسه با فعالیت‌هایی نیست که یک گروه جهادی پیش می‌برد. بنابراین برای گرفتن پاسخ این سوال که آیا کمیته امداد به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین نهادهای متولی پوشش نیازمندان و رفع احتیاجات و توانمندسازی آنها در کشور دسترسی به اطلاعات و آمار به‌روز شده‌ای از آنها دارد و در بزنگاه‌های حساس امکان در اختیار خیرین قرار دادن این احتیاجات نیز موجود است، با عبدالله دارابی، مدیر دبیرخانه هماهنگی تشکل‌های جهادی کمیته امداد گفت‌وگویی

از سایه که عبور کنیم، اما یکی از اصلی‌ترین مسائل در ارتباط با ماجرای کمک‌های مردمی و جهادی همانطور که گفتیم مساله شبکه‌سازی و دسترسی به یک بانک اطلاعاتی از نیازمندان و خیرین است. البته آن هم در یک پروسه شفاف! به‌رحال در شرایط بحرانی و بسته به وضعیت فرهنگی کشورمان خیلی از مردم به‌صورت خودجوش یا در قالب گروه‌های چندنفره مبادرت به جمع‌آوری کمک‌هایی می‌کنند و آنها را در مناطق کم‌برخوردار و بین نیازمندان توزیع می‌کنند؛ پروسه‌ای که هرچند در مرحله تهیه و جمع‌آوری قدرتمند عمل می‌کنند، اما در مرحله توزیع به‌دلیل همان ماجرای عدم دسترسی به یک بانک اطلاعاتی و احصای نیازمندی‌های اولویت‌دار با مشکلاتی مواجه است و بارها مشاهده کرده‌ایم که برای مثال یک منطقه و چند خانواده مشخص چندین بار کمک دریافت کرده‌اند و در منطقه‌ای دیگر خانواده‌ای نیازمند

شفافیت، مزیت سایه

سوای اینها، سیدمحمد حسین سجادی نیری، دبیر ستاد توسعه فناوری‌های نرم و هویت‌ساز در معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری هم در ارتباط با توانمندی‌های سایه ضمن تاکید بر نوآورانه و جذاب بودن آن گفت: «اگر من بخواهم درمورد این مجموعه صحبت کنم، باید بگویم یک‌سری جوان علاقه‌مند آمده‌اند با کمترین هزینه وارد این فعالیت شده‌اند و فعالیت‌های خیرخواهانه و کمک و انفاق را در بستری همه‌گیر و شفاف انجام می‌دهند. این همان بستری است که برای ما خیلی جذاب است. اصولاً در کشور وقتی می‌خواهیم کمکی کنیم به‌رحال رهگیری آن به‌راحتی نمی‌تواند انجام شود و لازم‌ش استفاده از فناوری و روش‌های نوآورانه است. مزیت جدی «سایه» همین است که فرآیند کار برای کمک‌گیرنده و کمک‌شونده شفاف است و این یکی از مواردی است که در این پلتفرم برای ما به‌عنوان معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری جذاب است. در یکپنج شرکت‌های دانش‌بنیان و خلاق، سایه به‌عنوان یکی از موفق‌ترین‌ها در حوزه نوآوری اجتماعی مطرح است.»